Citace záznamu

Josef Faltičko, Zámek Kolštejn, místnost v jižním křídle dolního zámku 1, *Renesanční a manýristické štukatérství v Čechách a na Moravě* (online databáze), https://stuky.upce.cz/node/932, vyhledáno 29. 3. 2024.

Branná, dolní zámek, klenba místnosti v patře jižního křídla (Jana Waisserová, 2020)

Zámek Kolštejn, místnost v jižním křídle dolního zámku 1

Číslo záznamu: 932

Bližší určení díla: Geometrické motivy, kazetování

Památkově chráněno, č. úskp: 29269/8-843

Umístění: Jižní křídlo dolního zámku

Datace: přelom 16. a 17. století

Anotace

Zámecký komplex v Branné oplývá nejbohatší pozdně renesanční štukovou výzdobou na severní Moravě. Mimo zámeckých sálů a průjezdu vstupní věže se štukatury nalézají také v přilehlém kostele Zmrtvýchvstání Páně (dnešní farní kostel sv. Michaela archanděla). Vesměs geometrická výzdoba vznikla pravděpodobně ve dvou etapách mezi lety 1582 a 1614, kdy panství vlastnili Bruntálští z Vrbna.

Abstract

The castle complex in Branná has the most lavish late Renaissance stucco decoration in North Moravia. In addition to the castle rooms and the entranceway in the gate tower, stuccos can be also found in the adjacent Church of Resurrection of Jesus (now the parish Church of Michael the Archangel). This decoration (mostly geometric) was probably created in two stages, between 1582 and 1614, when the manor was owned by the family of Bruntálský of Vrbno.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Olomoucký kraj	Šumperk (okres)	Branná	Branná u Šumperka

Ulice, čp. / č. o.	GPS
	50.150910258843, 17.011403739452

Technika štuku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
Tažené profily		monochromie (stávající stav)	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Zámecký areál tvoří zřícenina středověkého hradu a renesanční zámek se dvěma nádvořími a kamenným mostem vedoucím k předzámčí, kde se nachází budova bývalého hejtmanství. Celý areál byl zakončen monumentálním zámeckým kostelem. S přestavbou hradu na reprezentativní zámek začal Hynek starší krátce po roce 1582, kdy do prostoru předhradí přistavěl tzv. střední zámek s velkým sálem. Tato přístavba s geometrickou sgrafitovou fasádou má trojkřídlou dispozici a její arkádové nádvoří s toskánskými sloupy je na jižní straně ukončeno původní hradbou. Stavitel nejspíše pocházel z území dnešního švýcarského kantonu Ticino nebo z okolí luganských jezer v dnešní Itálii. Od roku 1594 spravoval zámek Hynkův syn Jan starší (†1608; Stibor 1998, s. 39), který spolu se svým synem Hynkem mladším ve zvelebování zámeckého komplexu pokračoval – začali budovat současný tzv. dolní zámek, tj. vstupní věž a východní křídlo (Menclová 1957, s. 8). Na jeho výstavbě se podíleli stavitelé inspirovaní slezským manýrismem. S okruhem těchto tvůrců je spojováno jméno stavitele Antonia Thomy (Nováková 1975, s. 60–63; Spurný 1983, s. 35, 202, 263–264; Polách 1994, s. 125; Polách 1995, s. 100–103). V rozšiřování zámku pak pokračoval nový majitel Hanuš Petřvaldský z Petřvaldu (†1619). Roku 1621 byl pak Kolštejn Petřvaldským konfiskován a věnován Lichtenštejnům (Březina 1932, s. 175).
Štukatury vznikly pravděpodobně ve dvou etapách mezi lety 1582 a 1614, kdy panství vlastnili Bruntálští z Vrbna, a nachází se hned v několika prostorách středního a dolního zámku a také v průjezdu. Ve čtyřech prostorách se uplatňují komunikující rámce či rytmizované kazety, tři místnosti zdobí jemné lemy a vegetabilní prvky a jedna místnost se svou krajkovitou zdobností ostatním vymyká. Mistr geometrizující skupiny vyzdobil mimo jiné místnost v jižním křídle dolního zámku, situovanou přímo u vnější zdi středního zámku. Dle jejích dimenzí se zřejmě jednalo o předpokoj k jednomu z přiléhajících větších sálů. Na jeho nepříliš rozměrné klenbě se rozprostírá několik osmihranných kazet s vepsaným čtvercem – stejných jako např. na klenbách v Palazzo del Te v Mantově – na takovýto prostor snad až neadekvátně monumentalizovaných.

Literatura

Friedrich Bernau, *Studien und Materialen zur Spezialgeschichte und Heimatskunde des deutschen Sprachgebiets in Bömen und Mähren,* Prag 1903.
Jan Březina, *Vlastivěda Moravská. Šumperský, Staroměstský, Vízmberský okres*, Brno 1932.
Karel Čundrle, Zámek v Branné bude obnoven, *Severní Morava*, sv. 19, 1970, s. 78–79.
Miloš Dempír, Hrad a zámek Kolštejn v Branné poprvé zpřístupněn veřejnosti, *Severní Morava*, sv. 82, 2001, s. 72–74.
Ladislav Hosák, Hrad Kolštejn (Branná) a jeho majitelé, *Severní Morava*, sv. 16, 1968, s. 11–17.
Ondřej Jakubec, Skupina pozdně renesančních štukatur na Moravě, jejich styl a význam – možnosti a meze interpretace, *Umění* 51, 2003, č. 4, s. 278–291.
Leoš Mlčák, Hodinový cimbál úsovského zámku, *Severní Morava*, sv. 37, 1979, s. 62–64.
Miroslav Plaček, *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*, Praha 2001.
Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska, 1. svazek A/I*, Praha 1994, s. 122–123.
František Spurný (ed.), *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1983.

Prameny

Pavel Borský – Dagmar Černoušková – Josef Peterka, *Zámek Branná: Stavebně historický průzkum*, Brno 1999 (uloženo ve spisovně NPÚ, ÚOP v Olomouci).
Vlasta Kauerová – Tomáš Vítek, *Branná, objekt bývalého fojtství: Stavebně historický průzkum*, Olomouc 1994 (uloženo ve spisovně NPÚ, ÚOP v Olomouci).
Dobroslava Menclová, *Branná, zámek, Umělecko-historický rozbor*, Brno 1957 (uloženo ve spisovně NPÚ, ÚOP v Olomouci).

Odkazy

Josef Faltičko, *Panství Kolštejn (Branná) 1313–1621* (diplomová práce), Katedra historie FF UP, Olomouc 2020.
Veronika Řezníčková, *Dekorativní štukatérství na Moravě v letech 1550–1620. Mezi místní tradicí a recepcí italských vzorů* (diplomová práce), Seminář dějin umění FF MU, Brno 2020.

Autoři záznamu

Josef Faltičko

Datum poslední změny

21.2.2023

Fotodokumentace současného stavu

Branná, dolní zámek, klenba místnosti v patře jižního křídla (Pavel Waisser, 2020)